

Levensbeschouwelijke verhalen verrijken je thema

FIEKE BIJNAGTE

WILLEKE WESTERLAKEN

KENNISMAKEN

DOEL WORKSHOP:

- de narratieve, verbeeldende en symbolische rol van verhalen
- het model van de werkgroep OGO en levensbeschouwing
- zelf aan de slag

WWW

BOEKENTAFEL

JOUW VERHAAL?

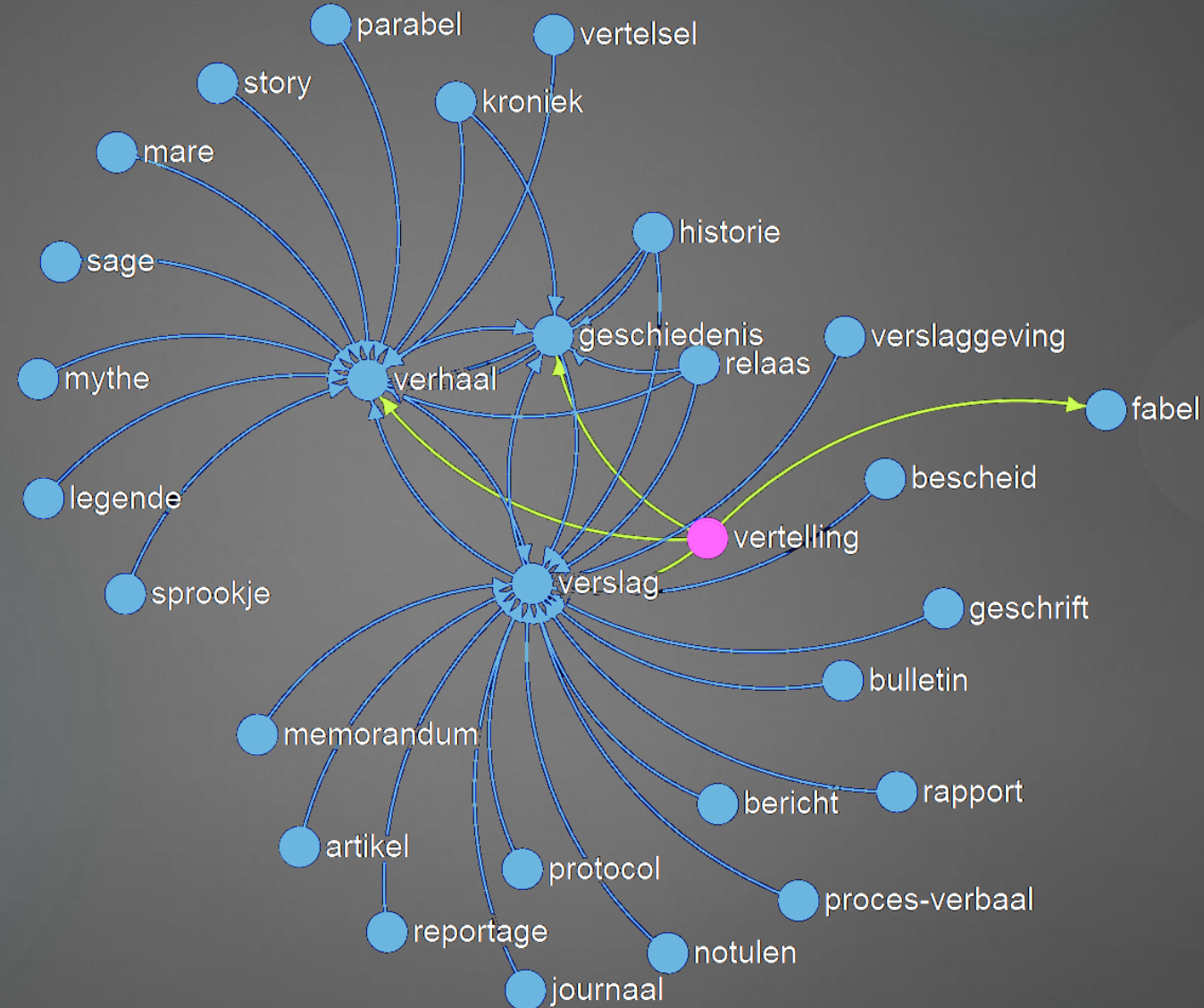
EVERY BODY HAS A STORY

"We are, as a species,
addicted to story.
Even when the body
goes to sleep, the mind
stays up all night, telling
itself stories."

— Jonathan Gottschall

Wij zijn ons verhaal

Verhaal: feit of fictie

SPEL BIJ VERHALEN

wij GAAN naar
het leescafé

ik kijk ⁱⁿ het boek

ik lees

het
boek

ik Schenk

een kopje thee
voor de klanten

twee mensen
drinken lekkere
kopje thee

ik Stop de boeken in de tas

ik Schrijf
in de map
de titel.

ze Lezen met elkaar
een boek
ze Lezen in huis

VERHALEN BIJ HET SPEL

ik zie de paspop
 en ik zie ook een schitterende
 mooie jurk. de rok is
 heel mooi! en de
 broek is helemaal mooi!!!!
 alles is zo mooi
 dat ik wel alles
 aan wil!!!!

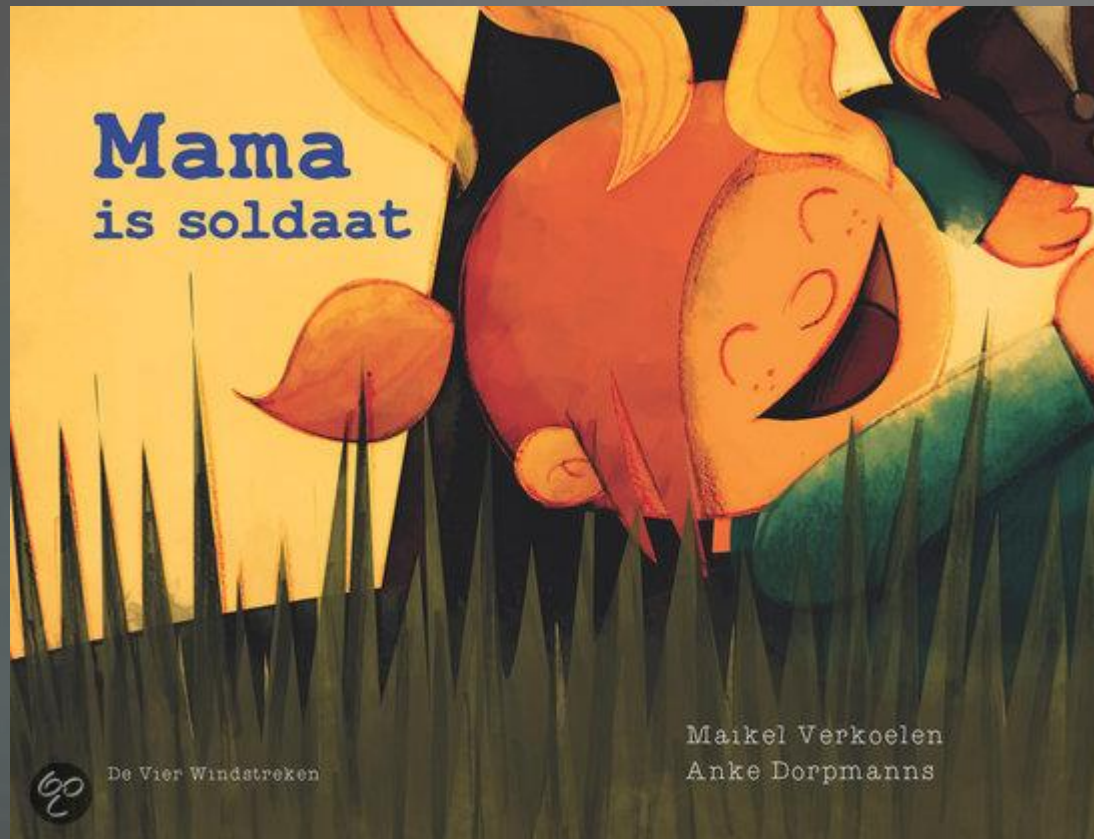

de etalage

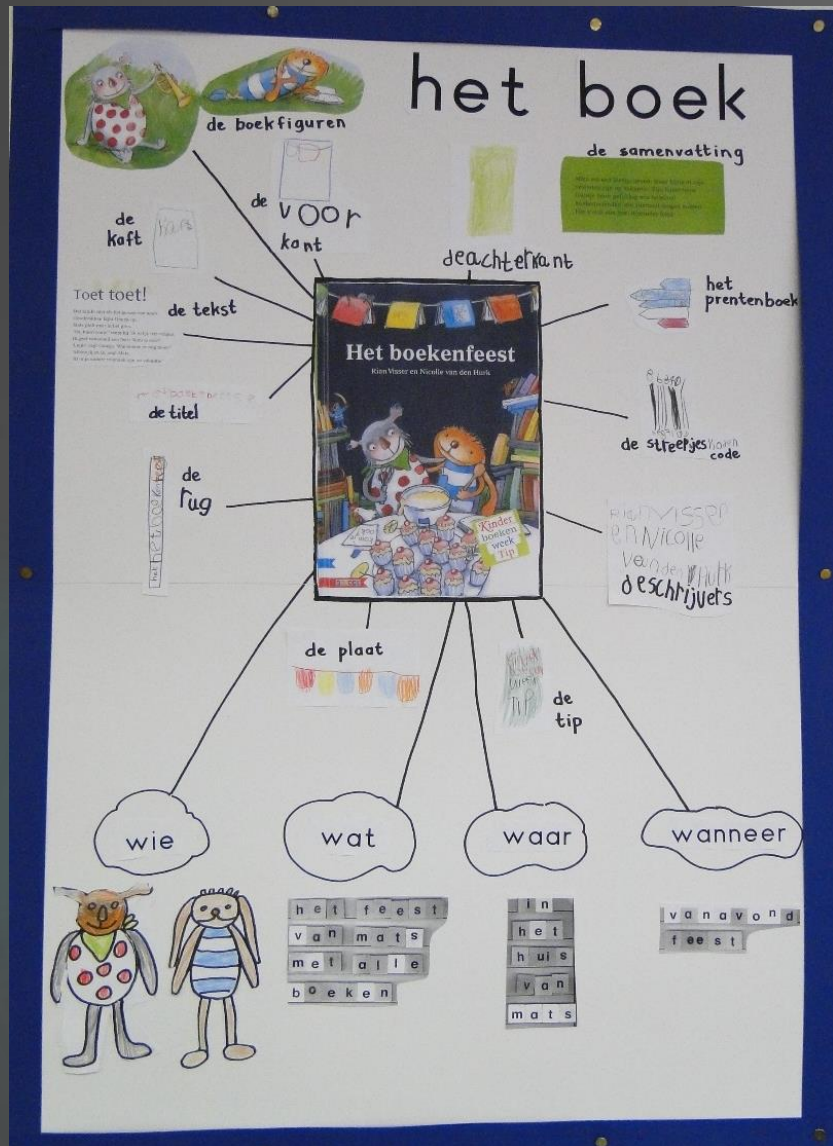
ik zie de paspop en de paspop
 heeft de glister jurk aan en
 ik heb die jurk ook aan die
 is mooi he en die gouden jurk
 heb ik ook en die etalage is
 mooi hij heeft licht en die
 andere paspop heeft een broek
 aan dat is ook mooi de rok is ook
 mooi die ga ik kopen
 hem vresen

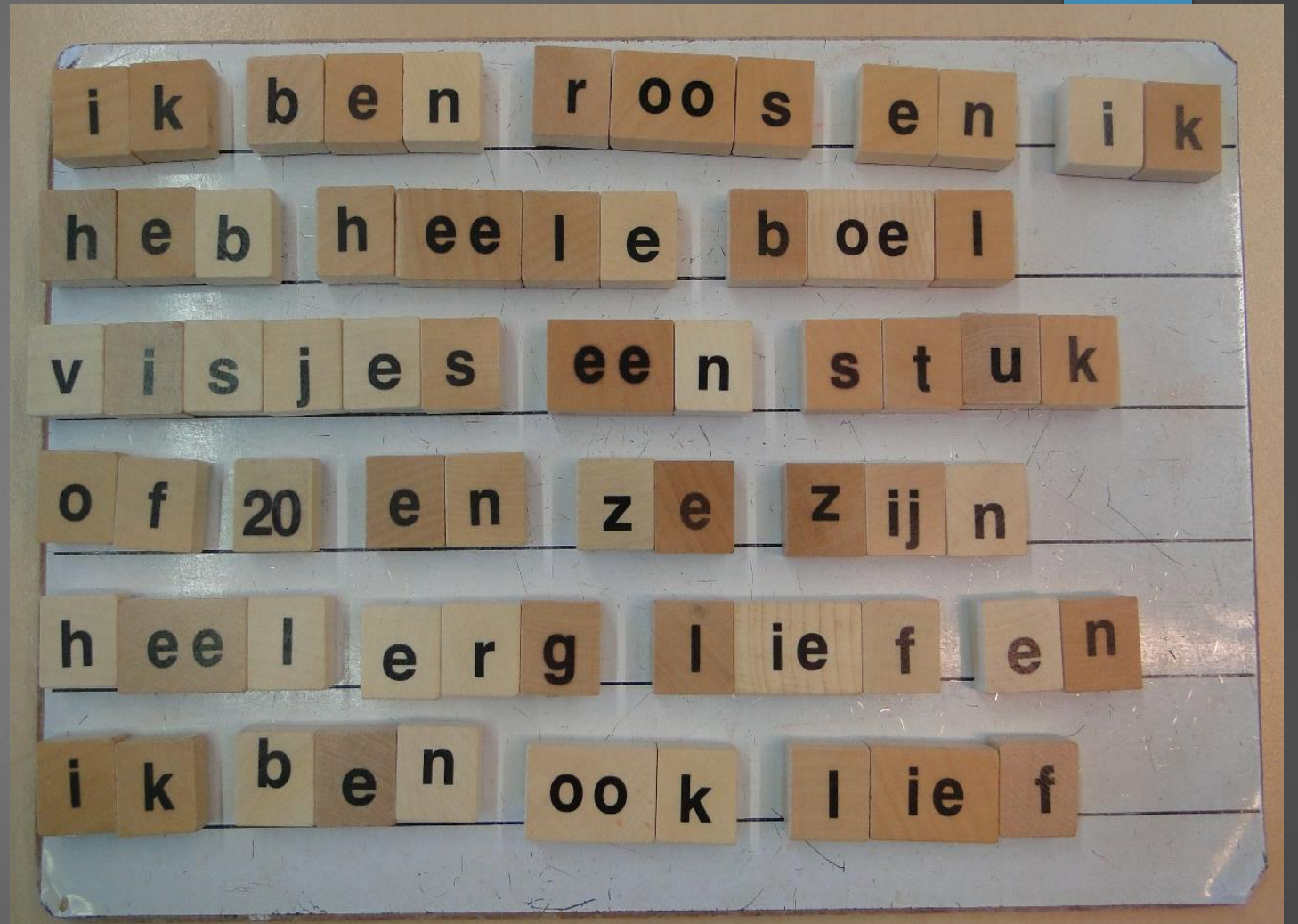
VERHALEN HERKENNEN

VERHALEN UITBREIDEN

VERHALEN VERANDEREN

het boekenbal

de schrijver laat
het boek zien.

ze drinken
champagne.
en het is feest,

ze geeft de
gouden griffel aan
de schrijver.

ze geeft de
gouden
pennee
aan de schrijver.

ik geef jouw boek 5 sterren

ik vind jouw boek mooi..... omdat ik
het heel knap vind dat
je dit allemaal geschreven,
geleend en gepast heb.

VERHALEN DELEN EN VIEREN

BETEKENISVERLENING

Narratives for children

Narratives of children

Narratives about children

Aanboren van betekenissen

- Wat weten we al
- op verhaal komen
- Wat willen we nog weten

Structureren

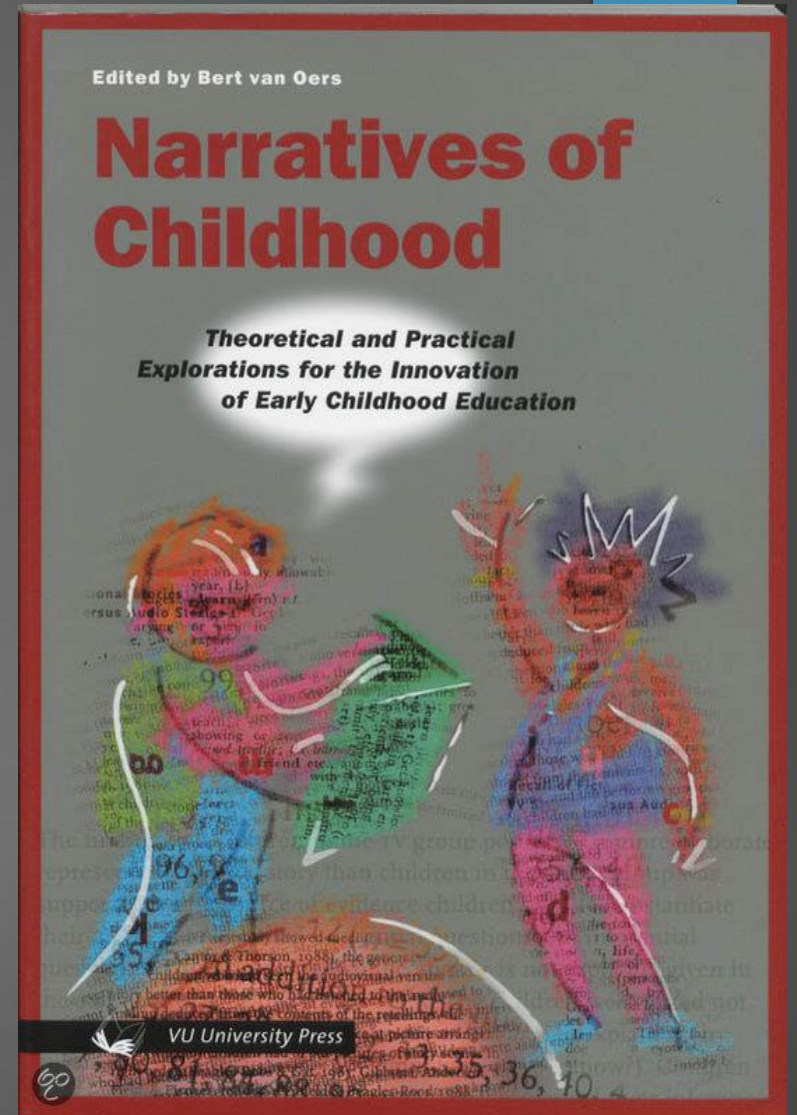
- de rode draad in het verhaal
- de draad kwijt zijn / weer oppakken

Verdiepen en verbreden

- Verhalen spreken tot de verbeelding
- Verhalen verrijken je wereld

Reflecteren

- Wij vertellen ons verhaal

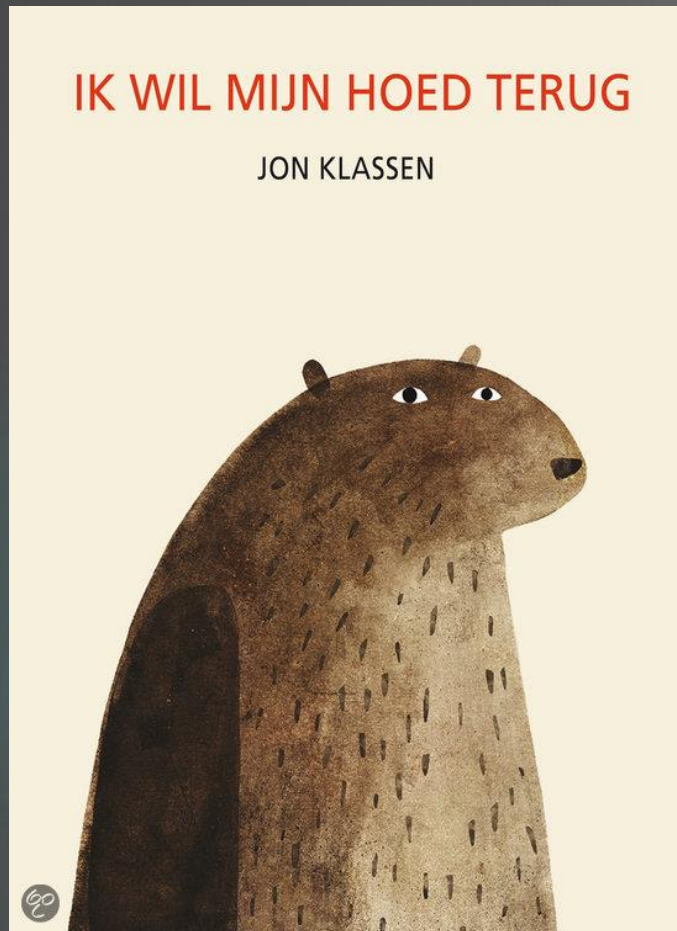
VERHALENZEE

- 1 Verhaaltijd is beleefde tijd
- 2 Het bijzondere is algemeen
- 3 Doelgerichtheid van het handelen
- 4 Hermeneutische compositie
- 5 Zeggingskracht en gezag
- 6 Meervoudige verwijzing
- 7 Problemen staan centraal
- 8 Relativerende werking
- 9 Historische continuïteit

Jerome Bruner

1. VERHAALTijd IS BELEEFDE TIJD

hoe gaat het verhaal verder?

de kroon gaat maar
de slangen en naar de
kikker en dan maar het
stomstaartje hij vraagt
slechts: Heb jij misschien
en konijn met een hoed
gezie het verhaal is af-
gelopen

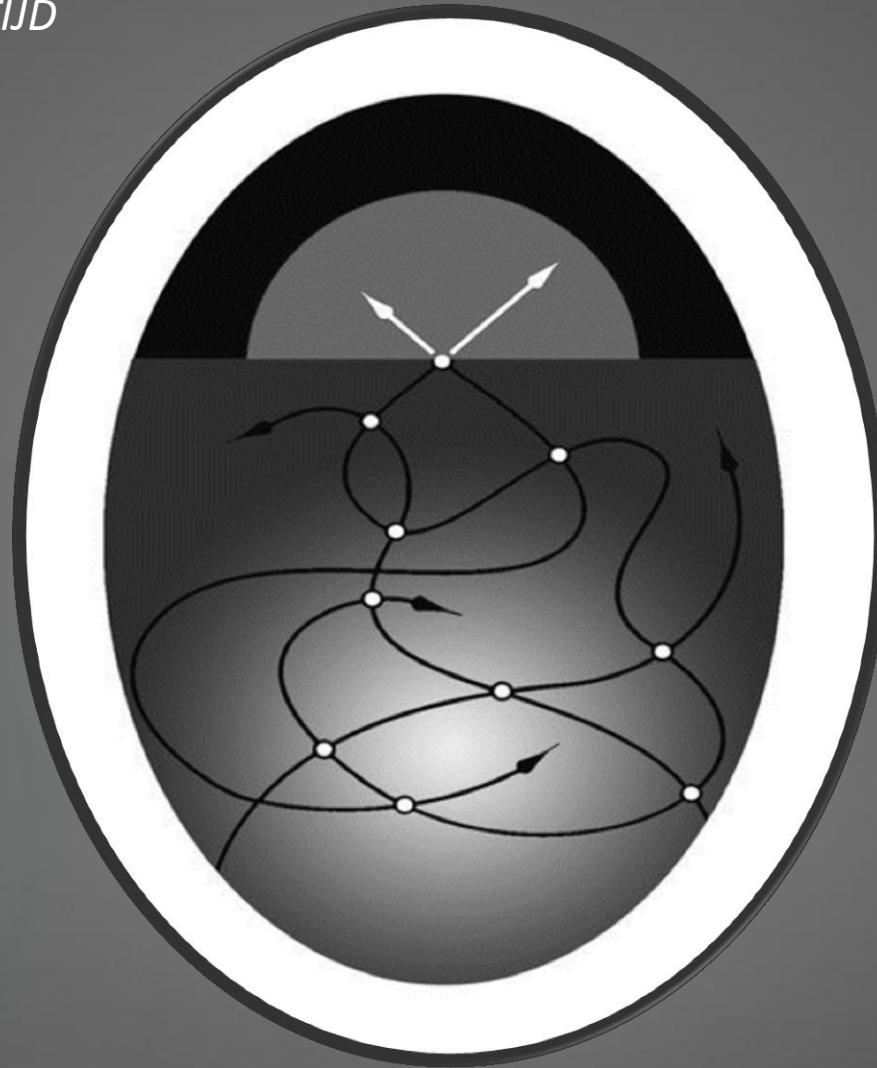
Schmijvel Jonathan

<https://www.youtube.com/watch?v=lspQjDErfnk>

1. VERHAALTIJD IS BELEEFDE TIJD

Er was eens...

Verteltijd versus
vertelde tijd

Bron afbeelding: 'Stil de tijd' van Joke Hermsen

**ALLES
STAAT
STIL ZEI HIJ
TERWIJL
DE TIJD
VERSTREEK**

POSTBUS 1045
6801 BA ARNHEM

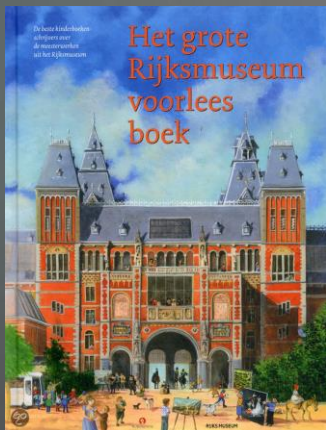
Loesje

2. HET BIJZONDERE IS ALGEMEEN

mijn feest.
 het is leuk.
 het is MIJN
 verjaardag. er hangt
 een slinger op en
 ik eet heel en
 veel taart en
 een ballon.

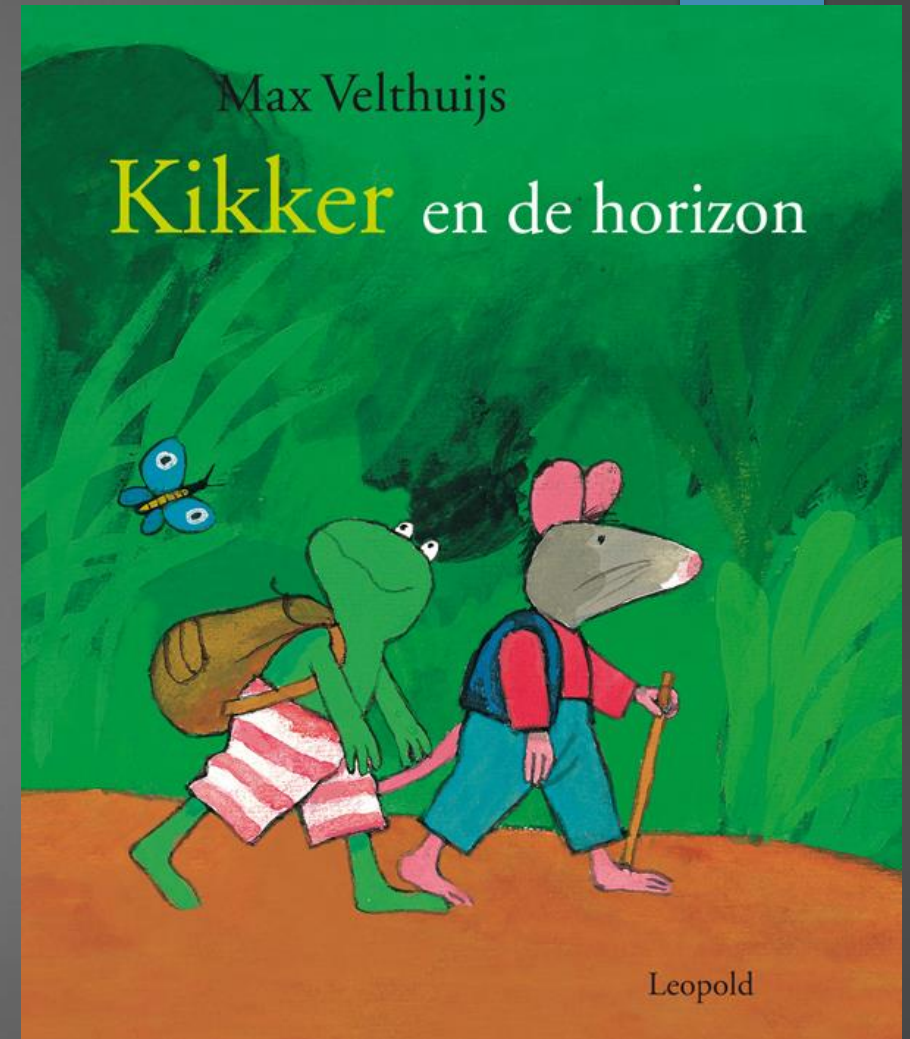
"Het had over jou kunnen gaan"

het feest.
 het is feest in de straat.
 jip gaat er naar toe en roos ook.
 er hangt een slinger in de straat
 en dan gaat jip en roos ze naar vader en moeder

2. HET BIJZONDERE IS ALGEMEEN

Egan: "That young children do not commonly use abstract terms explicitly does not mean that they do not constantly use abstractions in their thinking."

3. DOELGERICHTHEID VAN HET HANDELEN

Koekeloere

Wat doen Moffel en Piertje?

<http://tvblik.nl/koekeloere/de-koek-is-op>

Moffel en Piertje
hebben geen genoeg geld
om een luxe pannenkoek
te betalen. Daarom gaan
ze werken in de keukens.
of gewoon de woon
huis om te sparen naar
of ze nemen een kleine
pannenkoek en ze den
hem door midden

Wat zou jij doen?

Zo eindigt het oorspronkelijke verhaal

<https://www.youtube.com/watch?v=yR71Scy5lvo>

3. DOELGERICHTHEID VAN HET HANDELEN

WAT zou
JE doen
als...?

4. HERMENEUTISCHE COMPOSITIE

Jane krijgt een chimpansee-knuffel.
Ze noemt hem Jubilee.

Jane houdt veel van Jubilee en
neemt hem overal mee naartoe.

Het liefst spelen ze buiten.

's Avonds stopt Jane Jubilee in bed.

Jane droomt ook van een leven in Afrika...

Ze maakt haar droom waar!

“Ik moedig iedereen aan, vooral jonge mensen, om van de wereld een betere plek voor mensen, dieren en milieu te maken.”

“...Je staat niet alleen
iedereen is van de wereld
En de wereld is van iedereen
iedereen is van de wereld
En de wereld is van iedereen”

Thé Lau

Een betere wereld

God houdt van zijn schepping. Hij houdt van jou en van de planten en de dieren. Hij wil graag dat wij van zijn schepping genieten en er goed voor zorgen. Als wij goed met elkaar en de schepping omgaan, doen we wat God graag wil.

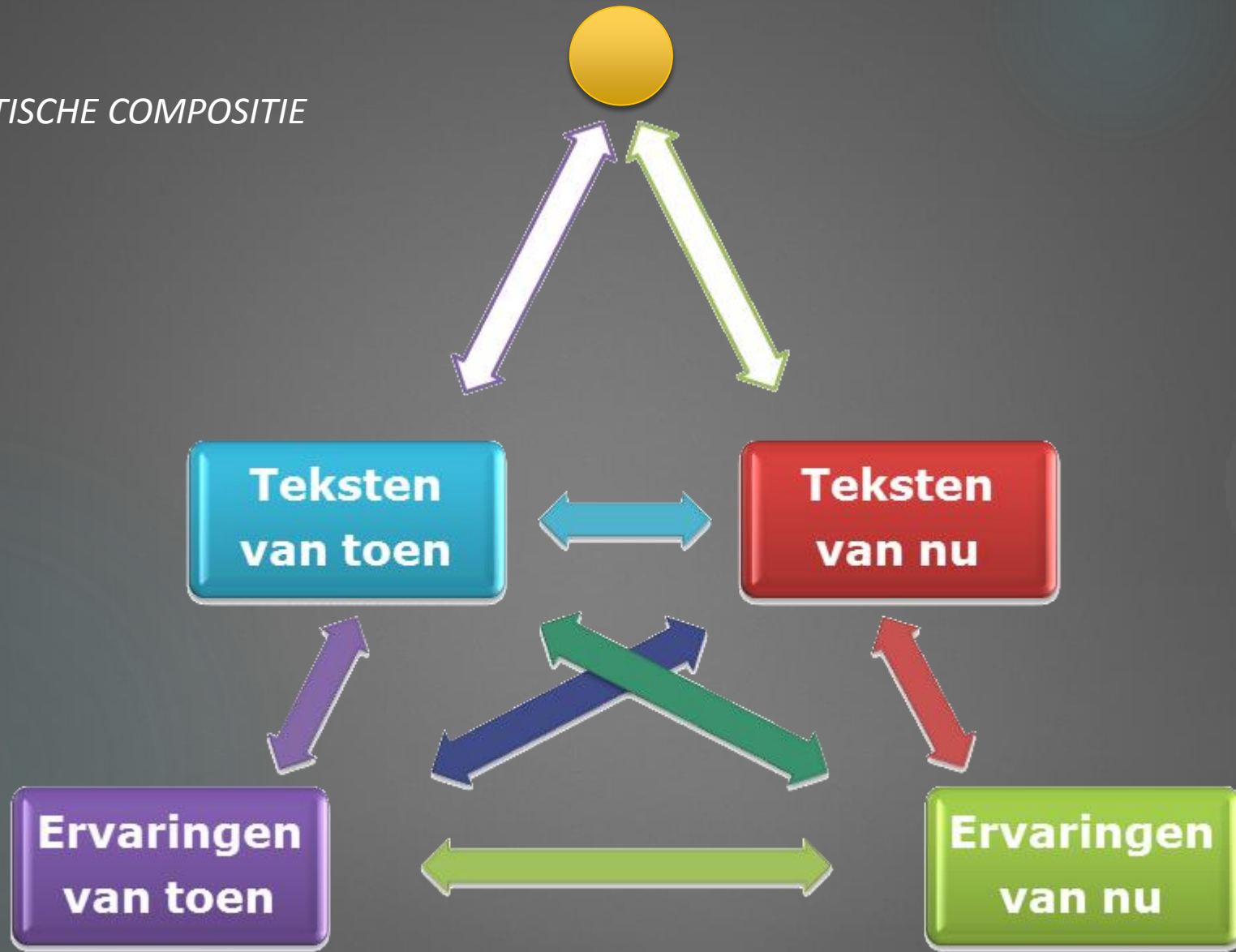
Dan kan de wereld een betere plaats worden.
Verlang jij daar ook naar?

iedereen heeft
kleden en een
huis

iedereen
heeft genoeg
te eten

4. HERMENEUTISCHE COMPOSITIE

JOUW STIP AAN DE HORIZON?

NOTEREN
UITWISSELEN

5. ZEGGINGSKRACHT EN GEZAG- DIVERSE CULTUREN

Dit meisje is jongste uit een groot gezin, maar heeft hier de leiding.

Deze jongen is goed op de hoogte van het kerstverhaal. De spelattributen brengen die verhalen in het nu.

Dit meisje is een Nt-2 leerling. Ze is onbekend met verjaardag vieren en met het kerstverhaal.

Deze jongen heeft angst om nieuwe dingen te proeven. Hij eet wat hij durft op dit feest.

5. ZEGGINGSKRACHT EN GEZAG

**EEN WIJDE BLIK
VERRUIMT
HET DENKEN**

Loesje

POSTBUS 1045
6801 BA ARNHEM

6. MEERVOUDIGE VERWIJZING

DE WIND ZOEKT EEN STEM

alles wat hij kwijt was, iets van zichzelf te geven. Het werd
sneller bovenop!

Olifant gaf Konijn zijn fijnste gevoel, de tinteling langs zijn ruggengraat.

Specht, die dichteres was, gaf hem haar mooiste woorden.

Haas, die snel kon lopen, gaf hem zijn grootste passen.

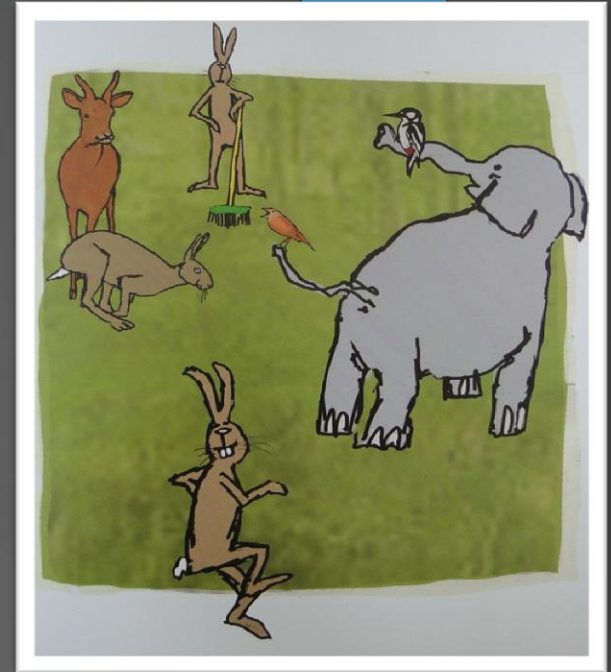
En Nachtegaal gaf hem de zuiverste tonen van haar zangstem.

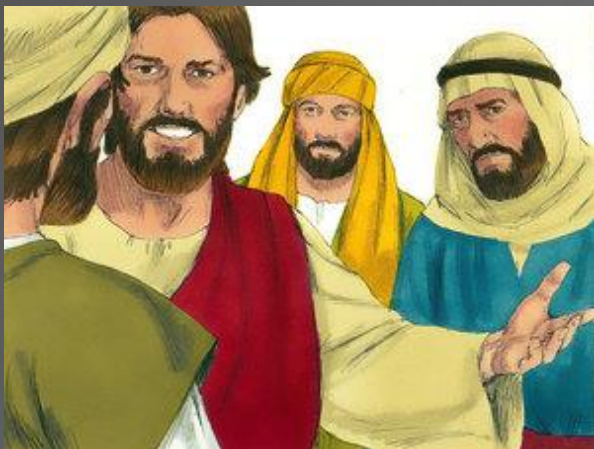
Hert deed Konijn één van haar breedste glimlachen kado.

Rups, ten slotte, gaf Konijn gewoon maar een stevige omhelzing.

Toen alle dieren met Konijn iets van het beste of mooiste van zichzelf hadden gedeeld, begon het wachten tot hij beter werd. Ze stonden gespannen in een kring om Konijn heen. En ja hoor! Eerst begon het topje van de bezem voorzichtig te knisperen. Toen begonnen de handen en armen van Konijn te bewegen, zijn gezicht en zijn voeten. Uit zijn mond kwamen de prachtigste woorden, zoals desalniettemin, danslokaal, appelbloesem en zinnenprikkelend. Konijn liep met hele grote passen en met een brede glimlach op zijn gezicht. En als er weer een tinteling langs zijn ruggengraat ging dan wiebelde hij even vrolijk met zijn oren. Voor iedereen was er een stevige omhelzing en een gezongen dankjewel.

Alle dieren genoten ervan. Dus het werd feest op de pas geveegde stoep van Konijn. Iedereen haalde wat lekkers van huis. En ze proostten samen met glaasjes notensap op de gezondheid van Konijn en op zichzelf. Want hij was alles kwijt geweest, waardoor zij fijn samen hadden kunnen delen.

Ik ben druk met...

6. MEERVOUDIGE VERWIJZING

7. PROBLEMEN STAAN CENTRAAL

Wij hebben een kledingwinkel

LEVEN MET EEN LICHAAMELIJKE BEPERKING

http://www.proud2bme.nl/Artikelen_over_schoonheid/Imperfecte_paspoppen#lastcomment

Jonatan
is mooi
Wij geeft kusjes
ik houwt van Jonatan
leuk

REACTIE OP DE VRAAG: Wat vind jij van dit project?

S.. - *Dinsdag 10 december 2013 13:14*

Hartstikke leuk allemaal, maar ik vraag me echt af wie hier beter van wordt. Als mensen zich al niet kunnen identificeren met de 'normale' paspoppen (die hooguit maar half zo breed zijn als een gezond iemand), waarom zouden mensen met een handicap zich dan wel kunnen identificeren met een 'imperfecte paspop'..?

.....

Maar ja goed, voor mij zijn paspoppen gewoon een stuk plastic (waar ik niet/nauwelijks op let) met een kledingstuk erom.

W. Westerlaken - *Vrijdag 27 februari 2015 10:23*

Deze film hebben we in een basisschoolgroep bekeken tijdens een thema over kleding, waarin we zelf kleding ontwierpen en een etalage met paspop maakten. N.a.v. van de film vertelde een leerling met een lichamelijke beperking over zijn ervaringen. Ook hoe hij reageert op gepest worden om zijn lichamelijke beperking. De (jonge) leerlingen wilden de film twee keer zien. We hadden er mooie gesprekken bij. O.a. dat het voor een ander soms eng is hoe een lichamelijke beperking eruit kan zien. Of dat anderen snel invullen wat iemand met een lichamelijke beperking wel/niet kan. Voor de kinderen was één fragment het mooist nl. de dame die zo blij haar eigen paspop omhelsde!

7. PROBLEMEN STAAN CENTRAAL

**Where there is perfection,
there is no story to tell
(Ben Okri)**

Verhalen vertellen is onze manier om grip te krijgen op een ingewikkelde wereld.

**HEB IK EINDELIJK
DE ZIN VAN HET LEVEN
IN ELKAAR GEPUZZELD
ZIJN ER NOG
DRIE SCHROEFJES OVER**

Loesje

Bron: www.loesje.nl

8. RELATIVERENDE WERKING

JE EIGEN VERSIE SCHRIJVEN

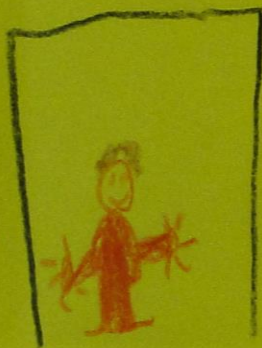
de dieren rennen naar het water het is bloedheet

‘De dieren rennen naar het water. Het is bloedheet.’

Jeruzs is kwijt in Jeruzsalem
 en is feest in de tempel
 en jorkef en maria gaen
 naar de tempel

jorkef en maria gaen naar
 huis en ze weten niet
 dat jorkef in de tempel blijft
 en op een schijn ze jorkef
 kwijt

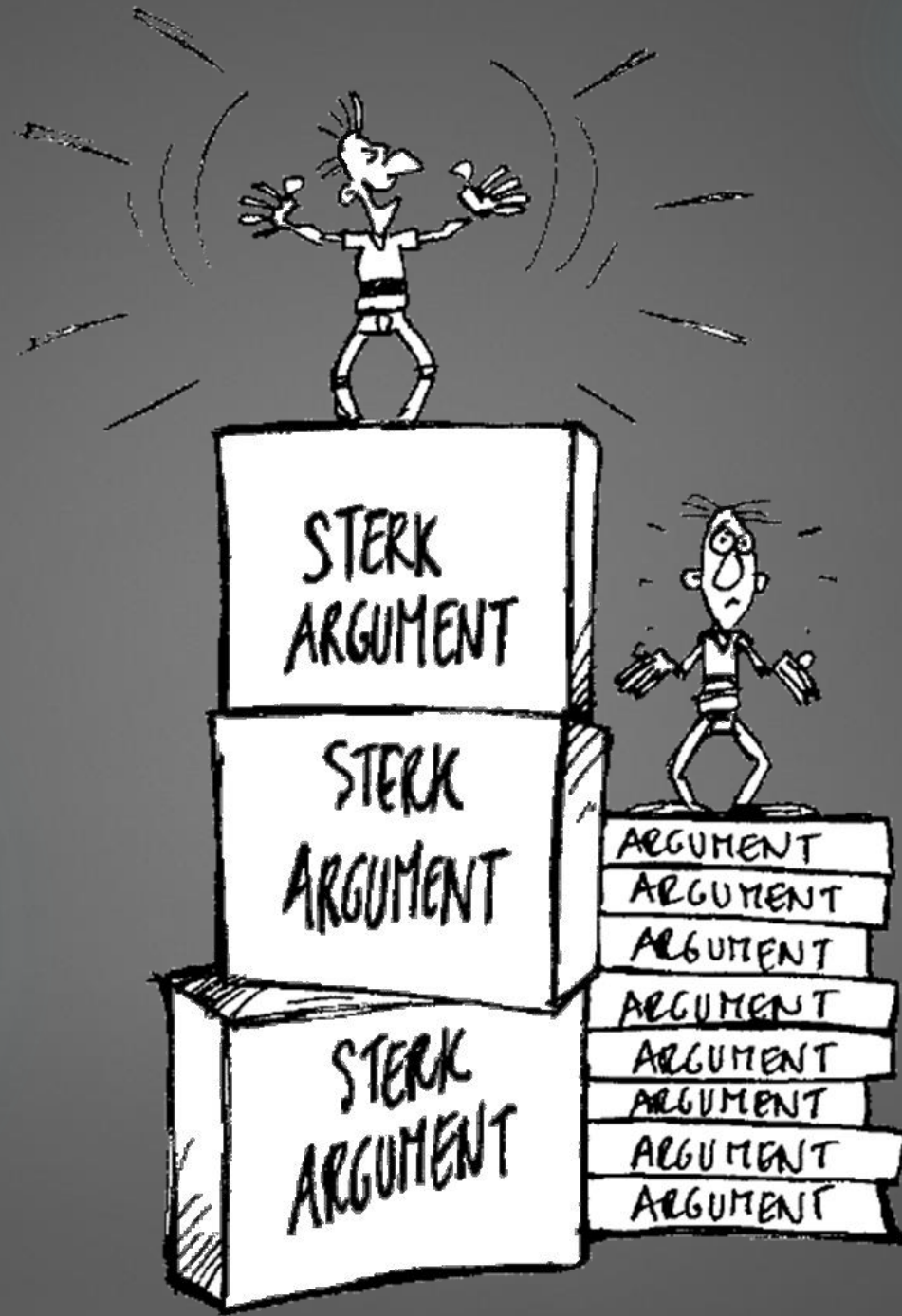

en sover die regent
 hebben de jorkef en maria
 en maria weet waar was
 je maar wij weten je
 kwijt

en jorkef
 was in de
 tempel
 geluked jorkef
 is de nomde
 ja ja!

8. RELATIVERENDE WERKING

9. HISTORISCHE CONTINUÏTEIT- WAT IS JE ZIEL

je ziel is geen ding wat je kunt zien
alleen je kunt het wel "voelen" in
je hart.

RVtH

je ziel is je geest die als je
stierft voor altijd in de hemel is!
je ziel is je ik, diepste in je, altijd
in contact met god.

- je ziel zit in je hoofd
- je ziel zit met twee draadjes via je hoofd aan je hart en ogen vast
- je ziel is in je oog
- ik weet niet of ik een ziel heb
- je kan eraan geopereerd worden

Lieve Johannes

een moeilijke vraag van Jouw, Aan je
als eerste wil ik duidelijk maken dat d

Al je belevingen en emoties, heren, zitten "opgeslagen"
in je ziel. Ziel is levend, was levend en zal
altijd levend zijn, ~~aanvaardbaar~~

Je ziel is wat je maakt, wie je bent en
wat je belooft. Je ziel zit in je.

papa & mama van Robin

je ziel maakt, ~~de~~

je leeft
Robin

9. HISTORISCHE CONTINUÏTEIT- WAT IS JE ZIEL

Sociale verbanden / context: hoe ziet dat er in onze omgeving uit?

- Kinderen vieren allerlei feesten (verjaardagen, christelijke feestdagen, Joodse feestdagen, boekenfeest, geboortefeest, bruiloft)
- Kinderen ontvangen uitnodigingen, ontvangen/geven cadeaus en traktaties; feliciteren met omhelzing, hand, kus, kaart/briefje)
- Kinderen hebben mooie feestkleden
- Voor een feest wordt God gedankt
- Bij een feest horen felicitaties, lekker eten, versieringen

Ervaringen / welke ervaringen hebben kinderen met het thema, waar haakt het, waar raakt het?

- Bij Gertrude wordt bijna de baby geboren
- Bij enkele kinderen wordt een baby verwacht
- Enkele kinderen zijn 7 jaar geworden
- Rebecca de Sterke heeft een bruiloftsfeest
- Rebecca vd Herik viert het Joods nieuwjaarsfeest; ze viert elke week sabbath
- De kinderen vinden nieuwe kleren mooi
- De schoolfoto graaf komt en iedereen is mooi aangekleed/ heeft netste kleren aan
- Kinderen bidden zelf om te bedanken
- Kinderen vieren straks kerstfeest
- Kinderen zien uit naar feesten
- Kinderen nodigen elkaar uit voor verjaardagsfeesten

Sociale verbanden / context: hoe ziet dat er in onze omgeving uit?

- Eetgewoonten thuis
- Eetgewoonten bij andere kinderen
- Kinderen eten bij elkaar tijdens een verjaardagsfeestje
- Tafelmanieren
- Maaltijden worden gekoppeld aan vieringen: verjaardag, kraamfeest, sinterklaasfeest, kerst
- Er is eten te koop op de markt, in de buurtwinkel, op boerderijen (zuivelproducten)
- Uit eten: mooie kleren aan, met elkaar toosten; sfeer (kaarslicht)
- Aandacht voor wie minder/geen eten hebben (collectes, acties)

Ervaringen / welke ervaringen hebben kinderen met het thema, waar haakt het, waar raakt het?

- Veel kinderen gaan (weleens) uit eten
- Kinderen hebben een bepaalde voorkeur voor eten (lievelingseten)
- In de directe woonomgeving zijn diverse (pannenkoeken-)restaurants (bv. Kinderdijk)
- De kinderen komen uit verschillende gezinnen met verschillende regels rondom tafelmanieren/etiquette
- De kinderen zien meestal uit naar de december-vieringen (met kerst meer aandacht voor samen eten, uit eten)
- We eten beschuit met muisjes als Gertrude een nieuw zusje heeft

Geloofsleer / Bijbels principe: wat hebben anderen hierover al bedacht en opgeschreven in de cultuur en traditie?

- God geeft zegen
- Geboortefeest, doopfeest
- Er worden hoogtepunten gevierd om God te danken (offers, reidans, liederen, gedenkstenen)
- Er zijn verkeerde feesten (gouden kalf), oprechte feesten (David), voorgeschreven gedenkfeesten, wonderen op feesten (bruiloft te Kana)
- Er zijn feestattributen
- Het feest is gezamenlijk en openbaar
- In de hemel is feest

Thema Feest

Opvattingen / toepassing: welke ethische regels, waarden en normen hebben leerkracht en kinderen hierover?

- Je bent blij voor het 'feestvarken'
- Feesten worden verschillend gevierd
- De Joodse feesten zijn anders dan de christelijke feesten
- Het heet 'sabbath vieren'
- Er is ook volwassen doop
- Je dankt God voor het feest (Johannes tijdens voorleesontbijt)
- Je vertrouwt op God als het feest verdrietig afloopt (geboorte broertje Sander)
- Feest vier je samen

Verhalen / andere bronnen: kennen we verhalen die hier woorden aan geven of nieuwe inzichten inbrengen?

- Paradijs
- Offer Abel en Kaïn; Noach
- Zegen aan Jacob
- Feestmaal Jozef en zijn broers
- Geboorte van Johannes de Doper
- Kerstfeest
- Bruiloft te Kana
- De verloren zoon e.a. gelijkenissen
- De opgewekte zoon
- De rijke jongeling (kameel door oog vd naald)
- Feest in de hemel
- Andere bronnen:

Rituelen en gebruiken zijn er bijzondere dagen, activiteiten, symbolen, beelden die passen bij ons thema?

- Gebedskaarten om te danken
- Gedenkkaarsen
- Kerstfeest
- Doopfeest
- Feestkleding, -attributen
- Altaar
- Eten, drinken (brood, wijn)

Geloofsleer / Bijbels principe: wat hebben anderen hierover al bedacht en opgeschreven in de cultuur en traditie?

- Eten om gezond te blijven/te groeien (gave van God; Onze Vader: Geef ons heden ons dagelijks brood)
- Werken voor het eten met respect voor de natuur (opdracht aan de mens)
- Eten is samenzijn (in verschillende culturen)
- Samenzijn is: respect voor elkaar (Pietenkwestie)
- (On)rein eten
- Sabbat vieren (bij Rebecca en Jasmijn thuis)-rollenpatronen in het gezin
- Eten is gekoppeld aan geloof (eten zegenen; danken; hiïhal lezen)

Thema Restaurant

Opvattingen / toepassing: welke ethische regels, waarden en normen hebben leerkracht en kinderen hierover?

- Kok of ober zijn is niet sekse-gebonden
- Iedereen moet uit eten kunnen (dus een oplossing zoeken voor Esther, die een glutenallergie heeft)
- Tijdens het eten heb je ook gesprekken met elkaar (belangstelling tonen; toosten)
- Wat zijn onze regels/wensen bij het eten in de themahoek?
- Samen genieten van het eten (echt eten klaarmaken)
- Gezond eten (bewust eten)
- Voor eten is iets gegroeid: met respect behandelen

Verhalen / andere bronnen: kennen we verhalen die hier woorden aan geven of nieuwe inzichten inbrengen?

- Boeken: Groen moet je doen; Heldenbaksels; De Pieten maken het bont; Mama Panya'S Pannenkoeken;
- Maaltijden in de Bijbel
<http://www.bijbelseplaatsen.nl/plaatsen/B/Bijbel%20maaltijden/605/>
- Bijzondere Bijbelse verhalen rondom eten (OT: God belooft een kind aan Abraham, Izak wordt bedrogen, Jacob koopt er zijn eerstgeboorterecht mee, Jozef en zijn broers; NT:) Boek:
<http://www.centrumvoorlevensbeschouwing.nl/uploads/fck/file/uitgaven/Maaltijd%20vieren/Samen%20eten%20-%20%20vergeten.pdf>
- Het kerstverhaal (de geschenken van de wijzen)

Rituelen en gebruiken: zijn er bijzondere dagen, activiteiten, symbolen, beelden die passen bij ons thema?

- Bidden: gebedskaarten (gewas en arbeid; vluchtelingen; armoede) in schatkist
- Wereldbol met lichtjes erop
- Geldbusje met kaars ernaast
- Kerst: Jezus als vluchteling (geschenken van de wijzen voor levensonderhoud)
- Kerst (samen zijn; kaarsen aandoen in het restaurant)
- Bijbel op een bord (Brood de levens)
- In verschillende kleine kringen samen (voor)lezen na het eten/drinken

MATRIX met bronnen en levensgebieden

	Primaire levensbehoeften	Techniek, handel en economie	Cultuur, kunst en religie
Concrete leefsituatie	-kleding dragen	-zelf kleding maken -tweedehands-kleding	Sociale verbanden / context: hoe ziet dat er in onze omgeving uit? -kleding die te klein is aan elkaar doorgeven -regels in de school (geen petjes op in de klas) Opvattingen / toepassing: welke ethische regels, waarden en normen hebben leerkracht en kinderen hierover? -kleding voor jongens/meisjes -wat zorgt ervoor dat een kledingstuk bij je lievelingskleden hoort?
Actualiteit	-babykleding (geboorte van zusje/broertje)	-babykleding kopen voor de baby van de juf -nieuwe kleding voorjaar	Rituelen en gebruiken: zijn er bijzondere dagen, activiteiten, symbolen, beelden die passen bij ons thema? -Feestkleding (verkleed op verjaardag juf) -Koningsspelen- koningskleding t.o. spottende koningskleden Pasen -Paasfeest vieren met de ouders -Kleding bij begrafenis (eigen ervaringen IIn)
Ruimere wereld	-bruidskleden -hoofddekens	-beroepskleding -verftechniek -Kasper de kleermaker (kleding naaien; winkel, fabriek) -kringloopwinkel	Verhalen / andere bronnen: kennen we verhalen die hier woorden aan geven of nieuwe inzichten inbrengen? -Prentenboeken; gelijkenissen Geloofsleer / Bijbels principe: wat hebben anderen hierover al bedacht en opgeschreven in de cultuur en traditie? -Kleding in andere culturen -Symbolische betekenis van kleuren in kleding (liturgische kleuren)

ACTIVITEITENBOEK		
Thema en inhoud	Betekenenissen van kinderen	Bedoelingen
	Ervaringen / welke ervaringen hebben kinderen met het thema, waar haakt het, waar raakt het? De kinderen laten graag nieuwe kleding zien De kinderen groeien, waardoor ze nieuwe kleding krijgen Sommige kinderen dragen kleding waar andere kinderen uit zijn gegroeid Veel kinderen gaan met een ouder naar een kledingwinkel Sommige kinderen weten dat hun kleding via internet is besteld De kinderen weten over verschillende soorten kleding (jongens/meisjes, kind/volwassene, feestkleding, sportkleding, verkleedkleden, winterkleding, ondergoed/ bovenkleding/ buitenkleding) Veel kinderen ontwikkelen al een voorkeur voor kleding	1 Verhaaltijd is beleefde tijd 2 Het bijzondere is algemeen 3 Doelgerichtheid van het handelen 4 Hermeneutische compositie 5 Zeggingskracht en gezag 6 Meervoudige verwijzing 7 Problemen staan centraal 8 Relativerende werking 9 Historische continuïteit
STARTACTIVITEITEN MATERIALEN EN MIDDELEN		

ZELF AAN DE SLAG

- Model 1. voor HOREB-gebruikers
- Model 2. voor wie geen gebruik maakt van HOREB

BOEKENTAFEL